

## Tilsyn med campingplasser og gjestehavner



sommer 2013

## Innhold

Innhold .....	2
1.0 Innledning.....	3
2.0 Sammendrag .....	3
3.0 Lovgrunnlag .....	3
4.0 Gjennomføring av prosjektet .....	4
5.0 Rapport fra den enkelte virksomhet .....	5
6.0 Resultater .....	5
7.0 Kommentarer .....	6
7.1 Internkontroll .....	6
7.2 Opplysningsplikt .....	6
7.3 Vedlikehold av sanitærbygg og campinghytter .....	6
7.4 Legionellaforebyggende tiltak.....	7
7.5 Ulykkesforebyggende tiltak for barn.....	7
7.6 Risikovurdering og beredskap .....	8
7.7 Hygieniske forhold ved tømning av campingtoalett .....	9
7.8 Renhold .....	10
7.9 Øvrige avvik .....	10
7.10 Anmerkninger .....	10
8.0 Oppsummering.....	10
Vedlegg.....	11
Vedlegg 1 Sjekkliste tilsyn campingplass.....	11
Vedlegg 2 Sjekkliste befaring av campinghytter og sanitæranlegg.....	13
Vedlegg 3 Innhold i et internkontrollsystem .....	14
Vedlegg 4 De viktigste reglene for lekeplassutstyr .....	15
Vedlegg 5 Risikovurdering .....	16
Vedlegg 6 Skjemaer for risikoanalyse og handlingsplan .....	17

---

**Miljørettet helsevern**

Interkommunalt samarbeid Andebu, Hof,  
Holmestrand, Horten, Lardal, Nøtterøy, Re,  
Sande, Stokke, Svelvik, Tjøme, Tønsberg,

Besøks –og postadresse:  
Regata 2  
Postboks 123, 3164 REVETAL  
Epost: mhv@re.kommune.no

Telefon  
33 06 10 00  
Telefax:  
33 06 10 01

Org.nr: 00983885497  
Bankgiro: 1638 02 43508

## 1.0 Innledning

Miljørettet helsevern fører tilsyn med campingplasser etter forskrift om miljørettet helsevern. Tilsynet sommer 2013 ble organisert som et prosjekt, i tråd med handlingsplanen vår. Det skulle bl.a. sees på sanitære forhold, legionellaforebygging og ulykkesforebygging. I tillegg ble det besluttet at det skulle gjennomføres tilsyn med gjestehavner, som også omfattes av forskriften.

Tilsynet ble gjennomført på vegne av kommuneoverlegene i den enkelte kommune, som har vedtaksmyndigheten etter folkehelseloven.

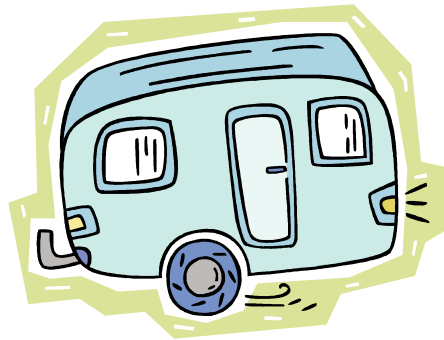
Prosjektet omfattet campingplasser og gjestehavner i kommunene: Hof, Holmestrand, Horten, Lardal, Nøtterøy, Re, Sande, Stokke, Svelvik, Tjøme og Tønsberg.

Det ble ført tilsyn ved alle typer campingplasser, dvs. campingplasser for kommersiell drift og oppstillingsplasser som er organisert i caravanklubber e.l. og som leier plassen over lengre tid. På enkelte campingplasser var noen hytter/husvogner solgt til private eiere, som sto fast på campingplassen. Det ble ikke ført tilsyn med disse. Noen av stedene hadde andre overnattingsmuligheter som motell/hotell. Disse ble heller ikke vurdert i prosjektet.

Formålet med prosjektet var å få oversikt over tilstanden til campingplassene og gjestehavnene, samt vurdere internkontrollsystemet.

Følgende forhold ble vurdert under tilsynet:

- Ansvar og internkontroll
- Hygieniske forhold og sanitæranlegg
- Rutiner for forebygging av legionella
- Sikkerhet, bl.a. på lekeplass
- Beredskap
- Renhold
- Inneklima og vedlikehold
- Orden og avfallshåndtering



## 2.0 Sammendrag

Vi har registrert 26 campingplasser og gjestehavner i vårt distrikt. Alle virksomhetene har vært med i prosjektet.

Det ble totalt funnet 141 avvik.

Hovedtyngden av avvik går på opplysningsplikt (26 virksomheter) og internkontroll (24 virksomheter). I tillegg var det mange som manglet legionellaforebyggende tiltak (20 virksomheter). 18 virksomheter manglet ulykkesforebyggende tiltak for barn og 21 virksomheter manglet risikovurdering og tilstrekkelig beredskap. Flertallet av de som hadde lekeplass, manglet rutiner på ettersyn og vedlikehold.

I tillegg ble det registrert 24 anmerkninger fordelt på 26 virksomheter.

## 3.0 Lovgrunnlag

Prosjektet er hjemlet i forskrift om miljørettet helsevern § 14, hvor campingplasser er listet opp som meldepliktige virksomheter. Forskrift om miljørettet helsevern trådte i kraft 01.07.03 og erstattet bl.a. forskrifter av 10.06.59 for leir- og campingplasser. Gjestehavner er også

inkludert i forskrift om miljørettet helsevern, siden dette er virksomheter hvor mange mennesker samles og allmennheten har adgang.



Når det gjelder sikkerheten på en lekeplass, og at lekeplassutstyret er i forskriftsmessig stand, er dette hjemlet i *forskrift om sikkerhet ved lekeplassutstyr*. Det er Miljødirektoratet eller den Miljødirektoratet bemyndiger, som fører tilsyn med at den del av forskriften som omhandler hygieniske og kjemiske egenskaper og kjemisk merking, følges. Miljødirektoratet fører først og fremst tilsyn med importører av produkter etter krav i produktkontrollloven (aktsomhetsplikt, kunnskapsplikt), produktforskriften (regulerte stoffer, f.eks. forbud mot CCA og kreosot) og internkontrollforskriften (systemer som sikrer etterlevelse av regelverket).

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap eller den Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap bemyndiger, fører tilsyn med at den del av forskriften som omhandler fysiske og mekaniske egenskaper, brann- og eksplosjonsegenskaper og elektriske og radioaktive egenskaper, følges. Det samme gjelder for merking og informasjon.



Sikkerheten på en lekeplass hjemles også i *forskrift om miljørettet helsevern* §§7 og 10 e.

Krav til legionellaforebyggende tiltak er hjemlet i kapittel 3a i *forskrift om miljørettet helsevern: Krav om å hindre spredning av Legionella via aerosol*.

Detaljerte krav finnes i Vannrapport 118, Forebygging av legionellasmitte – en veiledning, 3. utgave, utgitt av Folkehelseinstituttet.

#### 4.0 Gjennomføring av prosjektet

Adresselister ble oppdatert så godt det lot seg gjøre. Deretter ble varsel om tilsyn sendt ut til de aktuelle campingplassene og gjestehavnene i post og per e-post, der man fant e-post adresser.

Vi har registrert totalt 25 campingplasser og gjestehavner i vårt distrikt. Det var 21 campingplasser, hvor en av disse også hadde gjestehavn. Det var 4 gjestehavner. Disse stedene ble besøkt i uke 25 og 26. I etterkant var vi på besøk på en midlertidig campingplass ved Jarlsberg travbane i forbindelse med et arrangement på en uke. Dette regnes også med i prosjektet, slik at det totalt sett ble 26 virksomheter.

Vi var 2 miljørettet helsevernkonsulenter på alle tilsynene. Tilsynet besto av en gjennomgang av virksomhetens internkontrollsystem, og en befaring. Virksomhetens lokaler (sanitæranlegg og et utvalg av hytter) og uteområder ble vurdert. For at tilsynene skulle bli gjennomført mest mulig likt, ble disse gjennomført etter to sjekklister, en med generelle spørsmål for virksomheten, og en sjekkliste for befaring ved sanitæranlegg/campinghytter, jf vedlegg 1 og 2.



I forkant av rapportskrivningen laget vi standardformuleringer for avvik og anmerkning.

*Avvik er mangel på oppfyllelse av krav fastsatt i eller i medhold av lov eller forskrift.  
Anmerkning er et forhold som ikke vurderes som et avvik, men som tilsynsmyndigheten mener det er nødvendig å påpeke for å ivareta forskrift om miljørettet helsevern.*

Alle campingplasser og gjestehavner som var med i prosjektet har fått tilsendt rapporten for sitt anlegg. Det er sendt kopi til kommuneoverlegen i den enkelte kommune. Miljørettet helsevern har ikke vedtaksmyndighet, så eventuelle vedtak med tanke på avvik og merknader som er påvist, vil bli sendt ut fra kommunene.

## 5.0 Rapport fra den enkelte virksomhet

Rapportene for de enkelte virksomhetene er ikke med i denne samlerapporten. Dersom noen ønsker kopi av enkeltrapporter, ta kontakt med miljørettet helsevern.

## 6.0 Resultater

Det er registrert 141 avvik og 24 anmerkninger fordelt på 26 virksomheter.

AVVIK:	Antall steder:
Manglende/ingen internkontroll som dekker forskrift om miljørettet helsevern	24
Manglende rutine for opplysningsplikt	26
Manglende vedlikehold av sanitærbygg og/eller campinghytter	12
Ikke risikovurdering/rutiner for legionellaforebygging i dusjanlegg	20
Ikke rutiner for systematisk ulykkesforebyggende tiltak for barn	18
Manglende risikovurdering og/eller beredskap	21
Det mangler håndvask ved punkt for tømning av campingtoalett	11
Kun kaldt vann i håndvaskene i sanitærbygget	2
Kran med slange ved tømning av campingtoalett er merket som drikkevann	2
Fasilitet for tømning av campingtoalett har behov for oppgradering	2
Det er hull i asfalten som kan innebære ulykkesrisiko	1
Campingplassen er ikke tilstrekkelig drenert	1
Det er ikke tilfredsstillende renhold av sanitæranlegget	1
<b>SUM</b>	<b>141</b>

ANMERKNINGER:	Antall steder:
Der er togrepskraner på vasker i sanitærbygg	9
Det bør vurderes radonmåling ved langtidsutleie	1
Behov for noe videreutvikling av internkontrollsystemet	1
Beredskapsrutiner bør skriftliggjøres og total risikovurdering gjennomføres	1
Ikke risikovurdering og legionellaforebyggende tiltak må tilpasses retn.linjer	1
Vannlekkasje i sanitærbygg	1
Planker med spiker i naturområdet	1
Siste prøve av drikkevann viste noen avvik	1
Tøyhåndklær i sanitæranlegg	2
Ikke rutiner på kontroll av drikkevann	1
Beredskapsplanen bør videreutvikles	1
Manglende vedlikehold av campinghytte	1
Behov for vurdering og utbedring av dusjer i enkelte hytter	1
Sjenerende lukt fra nærliggende strandområde	1
Det er ikke laget planer for vedlikehold av bygningsmassen	1
<b>SUM</b>	<b>24</b>

## 7.0 Kommentarer

Alle campingplassene og gjestehavnene hadde avvik.

### 7.1 Internkontroll

Det var kun 2 av de 26 virksomhetene som ikke fikk avvik på kravet om et internkontrollsystem som tilfredsstillende forskrift om miljørettet helsevern. Grad av skriftlighet varierte også mye mellom virksomhetene. Det var flere steder som ikke hadde noen rutiner skriftlige, mens andre hadde stor grad av skriftlighet, men manglet vesentlige ting i sitt system. Vedlegg 3 viser hva vi forventer et internkontrollsystem skal inneholde.

### 7.2 Opplysningsplikt

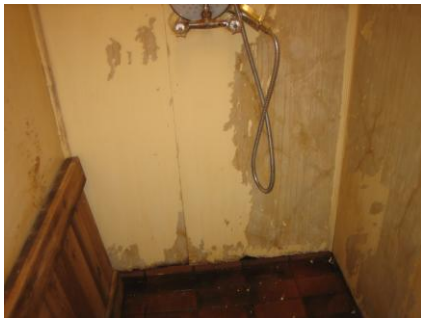
Ingen av gjestehavnene og campingplassene hadde tilstrekkelig rutiner for opplysningsplikt til tilsynsmyndighet ved forhold som åpenbart kan ha negativ innvirkning på gjestenes helse. Noen virksomheter hadde rutiner for opplysning om funn av legionella i dusjanlegg, men ikke øvrige forhold etter forskriften.

### 7.3 Vedlikehold av sanitærbygg og campinghytter

12 av 26 virksomheter fikk avvik for mangelfullt vedlikehold av sanitærbygg og/eller campinghytter. Det ble ikke gitt avvik for manglende skriftlig vedlikeholdsplan, dersom forholdene for øvrig var tilfredsstillende. Det ble gitt avvik ut fra observert standard. Imidlertid anbefaler vi systematisk vedlikehold som er nedfelt skriftlig i en vedlikeholdsplan.

Noen sanitærbygg var nylig oppgradert og hadde høy standard. Enkelte steder ble det observert mangelfullt vedlikeholdte sanitærbygg med fuktskader, skader på overflater. Det var i flere tilfeller behov for nye bygg eller vesentlige oppgraderinger. Ikke alle campingplasser hadde campinghytter. Standarden på campinghyttene varierte også mye.

Noen hytter var relativt nye med høy standard. Andre hytter var enkle, men i forholdsvis god stand. Noen hytter hadde fuktskader, eller lukt som indikerer inneklimatematikk.



Til venstre og under: eksempler på mangelfullt vedlikehold og manglende oppfølging av sanitæranlegg.



Til høyre: eksempler på sanitæranlegg med høy standard.



#### 7.4 Legionellaforebyggende tiltak

20 av 26 virksomheter fikk avvik for mangelfulle legionellaforebyggende tiltak. Det ble ikke gitt avvik dersom de hadde skriftlige rutiner for legionellaforebyggende tiltak, og kunne dokumentere at dette gjennomføres, selv om det ikke var gjennomført en risikovurdering i forkant. Det var få virksomheter som kunne vise til en risikovurdering med tanke på legionella. Flertallet av virksomhetene bør gå gjennom vannrapport 118, Forebygging av legionellasmitte – en veiledning kapittel 7, 3. utgave, og sikre at de lager risikovurdering og rutiner i tråd med denne veiledningen.

#### 7.5 Ulykkesforebyggende tiltak for barn

18 av 26 virksomheter fikk avvik for mangelfulle ulykkesforebyggende tiltak for barn. De fleste som ikke fikk avvik, hadde ikke lekeplassutstyr for barn. Det ble observert noen åpenbare feil, som f.eks. råte i lekeapparater, lekeapparater som ikke var tilstrekkelig festet til bakken, mangelfullt fallunderlag etc. De aller fleste manglet systematiske rutiner for

kontroll og ettersyn av lekeplassen. Videre ble det registrert bruk av trampoliner noen steder, uten sikkerhetsnett og uten at det er gjennomført risikovurdering eller laget skriftlige regler for sikkerhet. Det ble også observert noen bygningsmessige feil, bl.a. et liggende rekkverk på en hems på en hytte og på en terrasse hvor barn kan klatre og åpningene er i et område, mellom 9 og 23 cm, som innebærer kvelningsrisiko for barn. Se vedlegg 4 med de viktigste reglene for lekeplassutstyr.



Mangelfull oppfølging av støtunderlag.

Manglende oppfølging.



Stativ med sklie er skjevt og ikke tilstrekkelig festet.

Sprekker i sklie.



Råte i lekeapparater.

Lekeapparat som følges opp med jevnlig kontroll av ekspertise.

## 7.6 Risikovurdering og beredskap

21 av 26 virksomheter fikk avvik for manglende risikovurdering etter forskriften og manglende beredskapsplan. Mange av virksomhetene hadde arbeidet med beredskap med tanke på brann, regler for avstand mellom campingvogner etc. Imidlertid var det arbeidet mindre med



andre forhold som kan oppstå, f.eks. drukningsulykker, ulykker på lekeplass, epidemier, hjertestans og dødsfall. Flere av stedene rapporterte at de hadde hatt gjester med hjertestans og noen hadde opplevd dødsfall i den forbindelse. Det varierte hvilken beredskap virksomhetene hadde for livredning og førstehjelp. Det virket som det var bedre systematisk beredskap på store virksomheter, som f.eks. også var knyttet til konferansesenter, enn på mindre campingplasser. Et konferansesenter hadde hjertestartere, tilgang til lege døgnet rundt og svært god beredskap. Andre steder var ubetjent store deler av tiden, og gjestene må ty til alminnelige nødnummer ved en akutt situasjon. Noen steder stolte de på at deres gjester med medisinsk kompetanse kunne ta hånd om akutte situasjoner. Generelt er det behov for at virksomhetene som ikke har rutiner for risikovurdering, gjennomfører rutinemessige risikovurderinger for sin virksomhet, med tanke på aktuelle farer og situasjoner som kan oppstå, og lager en beredskapsplan ut fra det. Jf vedlegg 5 risikovurdering og vedlegg 6 med eksempler på skjema for risikovurdering med handlingsplan. Et minimumskrav vil være at nødnummer er slått opp på sentrale plasser i campinghytter og ved fellesanlegg på aktuelle språk, slik at gjestene raskt kan få hjelp ved behov, dersom det ikke er noen betjening som kan hjelpe til.



Stupebrett har matte med snublekant. Installasjonen er ikke risikovurdert

## 7.7 Hygieniske forhold ved tømning av campingtoalett

11 av 26 virksomheter fikk avvik på at det manglet håndvask ved tømme punkt for campingtoalett. Det var ikke alle campingplasser som hadde punkt for tømning av campingtoaletter. Noen hadde gode løsninger hvor tømning av campingtoalett var inne i et eget rom, med lett vaskbare flater, og muligheter for tilfredsstillende håndvask. Noen hadde tømme punkter utendørs, og dette kunne være nær uttak til drikkevann, eller at vannslanger som ble benyttet til spyling av toaletter ikke var tilstrekkelig merket, dvs. at det ikke var merket som uegnet til drikkevann.



Til venstre: Utendørs tømme punkt uten håndvask.

Til høyre: Tømme punkt i eget rom med håndvask.



## 7.8 Renhold

Generelt var renholdet tilfredsstillende de fleste steder. Det var renhold flere ganger daglig og hyppigheten var tilpasset mengden gjester. Mange hadde renholdslistene oppslått på sanitæranleggene, hvor det sto kvittert for tidspunkt for utført renhold. 1 av 26 virksomheter fikk avvik for mangelfullt renhold av sanitæranlegg.

Dokumentasjon av vasking

Måned: JUNI 2013

Dato	Klokkeslett	Signatur	Klokkeslett	Signatur	Klokkeslett	Signatur
1.						
2.						
3.	19:30	O.H				
4.	20:00	A.H				
5.	19:20	ans				
6.	19:18	LUR				
7.	09:15	O.H	18:35	KW		
8.	09:30	O.H	19:50	TBR		
9.	<del>18:35</del>	<del>O.H</del>	3:00	KW	1500/18:30/OS/SF	
10.	18:35	O.H	18:45	TH		
11.	19:20	AKB				
12.	19:20	AKB				
13.	07:15	I				
14.	07:15	TH	19:50	OW		
15.	08:50	LUR	18:30	HW		
16.	08:53	LUR	18:30	SF		

## 7.9 Øvrige avvik

Det ble gitt særskilte avvik på 2 av 26 virksomheter. Den ene virksomheten fikk avvik pga hull i asfalten som kan innebære ulykkesrisiko og en virksomhet fikk avvik pga manglende drenering og vannansamlinger på området.

## 7.10 Anmerkninger

Det er gitt 24 anmerkninger. 9 av 26 virksomheter hadde togrepskraner i sanitæranlegget. Ut fra hygieniske årsaker, for å redusere smitterisiko anbefaler vi at disse skiftes ut til ettgrepskraner. Dette kan gjøres i forbindelse med annen oppgradering av sanitæranlegget. Det ble observert tøyhåndklær ved to virksomheter. For å sikre tilfredsstillende håndvask, er det viktig at det ikke benyttes felles tøyhåndklær, men at det kun er papirhåndklær tilgjengelig. De øvrige anmerkningene gjaldt kun hver sin virksomhet, og gikk bl.a. på behov for videreutvikling av internkontroll og beredskapsplan, utarbeidelse av vedlikeholdsplaner og manglende rutiner for kontroll av drikkevann.

## 8.0 Oppsummering

Det er registrert 141 avvik og 24 anmerkninger fordelt på 26 virksomheter. Prosjektet viste at de fleste virksomhetene hadde god kontroll på praktisk drift av campingplassen/gjesteavnen. Imidlertid manglet det en del på skriftliggjøring og internkontroll. Samtlige virksomheter manglet rutiner for opplysningsplikt til kommuneoverlege/miljørettet helsevern. 20 av 26 virksomheter hadde mangelfulle rutiner for legionellaforebygging i dusjanlegg. Flertallet av lekeplassene hadde mangelfullt vedlikehold og ettersyn. 21 av 26 virksomheter hadde avvik på risikovurdering og beredskap.

Vi håper at dette prosjektet bidrar til at virksomhetene får økt sin kompetanse på internkontroll og at det blir økt fokus på sikkerhet og beredskap. Vi håper også at vedleggene kan være til hjelp i det videre arbeidet.

## Vedlegg

### Vedlegg 1 Sjekkliste tilsyn campingplass

SJEKKLISTE FOR TILSYN		
CAMPINGPLASS		
<b>Virksomhetens navn:</b>		<b>Dato:</b>
<b>Besøksadresse:</b>	<b>Postadresse:</b>	
<b>Kontaktperson:</b>	<b>Telefonnr:</b>	
<b>E-postadresse:</b>	<b>Hjemmeside:</b>	
<b>Antall telt:</b>	<b>Antall vogner:</b>	<b>Antall hytter:</b>
<b>Deltagere ved tilsynet:</b>		

§		Ok	Avvik	Merknad
<b>Generelle spørsmål</b>				
<b>12</b>	<b>Ansvar og internkontroll</b>			
	Har virksomheten et internkontrollsystem som tilfredsstillende forskriften? <ul style="list-style-type: none"><li>• Oppdatert organisasjonskart/ansvarsbeskrivelse</li><li>• Oversikt over regelverk</li><li>• Rutiner for revisjon</li><li>• Rutiner for avvikshåndtering</li></ul>			
	Er det laget en overordnet risikovurdering etter forskriften?			
<b>13</b>	<b>Opplysningsplikt</b>			
	Har virksomheten rutiner på å informere kommuneoverlege, miljørettet helsevern ved forhold som åpenbart kan ha negativ innvirkning på beboernes helse? (forurenset drikkevann, skadedyr, ulykke, fuktskade)			
<b>10 a</b>	<b>Inneklima, lydforhold og belysning</b>			
	Ved langtidsutleie av campinghytter, gjennomføres radonmålinger og viser disse tilfredsstillende nivåer?			
	Har virksomheten tilfredsstillende rutiner for å avdekke, kartlegge og sanere fuktskader?			

	Er det tilfredsstillende rutiner for vedlikehold av bygninger, hytter?			
<b>10 c</b>	<b>Sanitære forhold</b>			
	Finnes det rutiner for legionellaforebyggende tiltak i dusjene. (Risikovurdering?)			
	Temperatur på bereder:			
<b>10 d</b>	<b>Sosialt miljø</b>			
	Tilrettelegges det for funksjonshemmede?			
	Er det tilrettelagt for sosiale møtepunkter?			
<b>10 e</b>	<b>Ulykker og skader</b>			
	Er det laget rutiner for kontroll av lekeplass? Ekstern ekspertise?			
	Er det laget beredskapsplan og rutiner for å sikre beboerne? (Evakuering, ulykker, dødsfall, livredning, førstehjelp)			
<b>10 f</b>	<b>Smittsomme sykdommer</b>			
	Er det laget rutiner for å unngå smitte av sykdom?			
	Er drikkevannskvaliteten tilfredsstillende?  Navn på vannverk:			
	Er drikkevannsposter utendørs hygienisk tilfredsstillende og merket?			
	Er avløpet fra toaletter tilknyttet offentlig kloakknett?			
	Dersom det er separat avløpsløsning er denne godkjent?			
	Er det godt tilrettelagt for tømming av septik, spylemuligheter, unngå lukt etc.?			
	Er avfallshåndteringen tilfredsstillende?			
	Er det rutiner for håndtering av døde fugler og dyr?			
	Har det vært problemer med veggedyr og andre skadedyr?			

## Vedlegg 2 Sjekkliste befaring av campinghytter og sanitæranlegg

<b>SJEKKLISTE FOR TILSYN CAMPINGPLASS</b>	
<b>BEFARING HYTTE, SANITÆRANLEGG ETC</b>	
<b>Virksomhetens navn:</b>	<b>Dato:</b>
<b>Informasjon om enhet (byggeår, nr. etc.):</b>	

§		Ok	Avvik	Merknad
<b>10 a</b>	<b>Inneklima, lydforhold og belysning</b>			
	Er det tilfredsstillende temperaturforhold			
	Er luftvekslingen tilfredsstillende? Beskriv ventilasjon av lokalene:			
	Er det mugglukt eller andre tegn til fuktskader? (synlig mugg, skjolder, fukt på overflater etc.)			
	Finnes det noen sjenerende støykilder?			
	Er belysningen tilfredsstillende? Beskriv lokalenes lysforhold (tilgang på dagslys, kunstig belysning og eventuell blanding):			
	Andre forhold i inneklimaet, lukt, parfymmer, lim, avgassing, isolasjonsfibre, tobakksrøyk, dyrehold, loddenfaktor (f.eks. teppegulv) etc.?			
<b>10 b</b>	<b>Renhold</b>			
	Er renholdet tilfredsstillende? Gi en kort beskrivelse av renholdsrutinene. Renholdsplan? Ansvarsfordeling.			
<b>10 c</b>	<b>Sanitæranlegg</b>			
	Er sanitæranlegg av tilfredsstillende standard (lett å renholde, hele flater)?			

## Vedlegg 3 Innhold i et internkontrollsystem

### Internkontroll for campingplasser

#### Del A: Styrende del

- Beskrivelse av eier- og ansvarsforhold
- Oversikt over lover, forskrifter og annet regelverk som virksomheten må forholde seg til
- Rutiner for revisjon av internkontrollsystemet
- Rutiner for avvikshåndtering

#### Del B: Rutinebeskrivelser for etterlevelse av kravene i forskriften

- Rutiner for opplysningsplikt til tilsynsmyndighet om forhold som åpenbart kan ha negativ innvirkning på helsen
- Rutiner for vedlikehold og avdekking av bygningers tilstand, f.eks. fuktskader
- Skriftlige rutiner for rengjøring av sanitærbygget
- Skriftlige rutiner for vask av sengetøy, bestikk og servise i hyttene
- Skriftlige rutiner for utskiftning av madrasser og rengjøring av madrassovertrekk
- Skriftlige rutiner som dokumenterer at virksomheten har rutiner for å hindre spredning av legionella via aerosol, jf Vannrapport 118/2012, Forebygging av legionellasmitte - en veiledning
- Skriftlige rutiner for kontroll og vedlikehold av lekeplassutstyr der slike finnes
- Rutiner for risikovurdering
- Beredskapsplan
- Skriftlige rutiner for brannsikkerhet
- Rutiner for å unngå smitte, håndtere epidemier
- Rutiner for å sikre tilfredsstillende avfallshåndtering
- Rutiner for å avdekke og bekjempe skadedyr

#### Del C: Dokumentasjon

Her samles hensiktsmessig dokumentasjon på at etablerte rutiner er fulgt, f.eks.:

- Dokumentasjon på drikkevannskvalitet,
- Utført lekeplasskontroll
- Utført skadedyrbekjempelse
- Rapporter fra kartlegging, sanering av fuktskader
- Dokumentasjon på utført vedlikehold
- Registrerte skader og nestenulykker

## Vedlegg 4 De viktigste reglene for lekeplassutstyr

Jf [forskrift om sikkerhet ved lekeplassutstyr](#) og [Norsk Standard](#).

- Faste åpninger mellom 9 og 23 cm er forbudt.
- Nedadgående vinkler som er trangere enn 60 grader mer enn 60 cm over ståflate er ulovlig.
- Åpninger i toppen som er mer enn 4,5 cm dype og brede kan være farlige.
- Sikkerhetssonen skal være minst 1,5 m i utbredelse ved fallhøyde fra 60 cm til 1,5 m. Ved fri fallhøyde på 3 m, skal utbredelsen være 2,5 m. Fallhøyde skal ikke overstige 3 m.
- Det bør benyttes sertifisert sand (sandene skal ha en konsistens omtrent som sukker). Løsmasser bør, om ikke de er sertifisert for mindre tykkelse, ha en dybde på minst 30 cm med et tillegg på 10 cm for å ta opp forskyvelse av massene under bruk, dvs. totalt minimum 40 cm. Dersom det benyttes syntetiske støtdempende matter i stedet for sand, skal den støtdempende evnen kunne dokumenteres (Lekeplassforskriften § 11-3).
- Det rommet barnet bruker opptar når han/hun er i tvungen bevegelse, skal være fritt for hindringer (sklie, huske etc.), bl.a. 1 m til hver side for rutsjebaner målt fra ytterkant av banen.
- Beskyttelse mot fall. For utstyr som ikke er lett tilgjengelig for de minste barna, skal det ved fallhøyder fra 1 meter til 2 meter være gelender/sikkerhetsrekkverk. Ved fallhøyder over 2 meter, skal det være tett, ikke klatrebart rekkverk med en høyde på minst 70 cm. Apparater som er tilgjengelige for alle barn skal ha tilsvarende rekkverk ved alle fallhøyder over 60 cm.



Det finnes flere regler og mange nyanser og forholde seg til i Norsk Standard. Dette er forholdsvis komplisert, og det anbefales å benytte lekeplasskontrollører med kompetanse på fagfeltet for å sikre at lekeplassen er i tråd med gjeldende regelverk.

## Vedlegg 5 Risikovurdering

### RISIKOVURDERING

Risikovurdering er en god metode for å få oversikt over farer og problemer som finnes på campingplassen eller i gjestehavna. Mange har benyttet dette i forbindelse med brannvern, og er kjent med metoden, men har ikke benyttet dette for hele virksomheten.

Hensikten er å kartlegge hva som bør gjøres for å redusere sannsynligheten for at skader, ulykker, sykdom og eventuelle andre uheldige hendelser kan oppstå og at konsekvensene blir minst mulige. Kartleggingen bør ta for seg alle deler av driften.

Vurderingen kan gjøres på mange måter, men det er en fordel at metoden er kjent for de ansatte og at den benyttes jevnlig.

Det er en fordel å benytte et fast skjema hvor forslag til aktuelle risikofaktorene er nedtegnet. Dette kan brukes som en mal for hvilke hovedemner som skal gjennomgås.

Det kan også være en fordel å benytte tidligere kartlegginger og avvik for og se hva som er vurdert som risikoforhold.

#### Her er eksempler på noen faktorer som bør vurderes:

- Barns sikkerhet (trafikksikkerhet, sikkerhet på lekeplass, bruk av trampoline etc.)
- Risikofaktorer knyttet til beliggenhet (f.eks. beliggenhet ved sjø, elv med stor vannføring, bratte skrenter, trafikkerte veier etc.)
- Beredskapsnivå, betjent, ikke betjent, vakttelefoner
- Kunnskapsnivå og utstyr med tanke på livredning og førstehjelp (livbøyer, førstehjelpsutstyr)
- Når driften ikke går som "normalt" (redusert bemanning, bygge- og anleggsarbeider)
- Aktiviteter som kan utgjøre en fare (f.eks. utleie av båt)
- Inneklima, fukt og muggsoppkader i sanitæranlegg eller hytter
- Risiko for smitte

Vurderingen omfatter både akutte hendelser og hendelser som kan utvikle seg over tid.

#### Tre enkle spørsmål er kjernen i risikovurderingen:

1. Hva kan gå galt?
2. Hva kan vi gjøre for å hindre dette?
3. Hva kan vi gjøre for å redusere konsekvensene dersom det skjer?

Her er litt hjelp til å komme i gang med arbeidet:

**Finn farekildene** Få oversikt over farer og problemer. Alle ansatte bør delta i kartleggingen. Hvilke risikofaktorer er til stede? Hensikten er å avdekke forhold som kan gi helseskade.

**Hva kan skje og hvor sannsynlig er det?** Når risikofaktorene er kartlagt, vurder sannsynligheten for at de er til stede. Bruk fastsatt inndeling på sannsynlighet ut i fra egne erfaringer (eks. liten, middels, stor) Vurder også konsekvenser for gjestenes helse (eks: liten, middels, stor)

Resultatene settes inn i en risikomatrise, hvor det kommer fram hvor stor risikoen er for de ulike forhold.





↓ sannsynlighet	→ konsekvens	Liten konsekvens	Middels konsekvens	Stor konsekvens
<b>Liten sannsynlighet</b>		Akseptabel risiko	Akseptabel risiko	Vurder risiko
<b>Middels sannsynlighet</b>		Akseptabel risiko	Vurder risiko	Ikke akseptabel risiko
<b>Stor sannsynlighet</b>		Vurder risiko	Ikke akseptabel risiko	Ikke akseptabel risiko

**Tiltak og videre arbeid.** De foregående trinn sikrer en systematisk gjennomgang av virksomheten og gir et godt utgangspunkt for definering av oppgaver, prioritering av tiltaksområder og lage handlingsplaner i prioritert rekkefølge.

I vedlegg 6 er det et eksempel på skjema for risikoanalyse og handlingsplan.

## Vedlegg 6 Skjemaer for risikoanalyse og handlingsplan

### Skjema for risikoanalyse

1. Fyll ut skjema
2. Overfør til handlingsplanen i prioritert rekkefølge

<ul style="list-style-type: none"> <li>• Sett inn kryss i hvert fagfelt for hver horisontale linje.</li> <li>• Multiplisere tallene over kryssene og før sammen opp under <i>produkt</i>.</li> <li>• Til slutt <i>prioriteres</i> under høyeste produktverdi. (Se de to eksemplene nederst.)</li> </ul> <p>Arbeid og forhold i virksomheten som kan medføre risiko (farer og problemer)</p>	Sannsynlighet			Konsekvenser			produkt	prioritet
	Kan skje			Kan føre til				
	Har skjedd flere ganger	Har skjedd	Tenkelig	Død	Varig skade	Forbigående skade		
	3	2	1	3	2	1		
Eksempel 1: Barn skader seg på lekeplassen		x		x			6	1
Eksempel 2: Drukningssulykke ved kanoutleie			X	X			3	2

